

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ВІДТВОРНОЇ ЗДАТНОСТІ СВИНОМАТОК

О. М. Церенюк, кандидат сільськогосподарських наук, доцент,

Ю. В. Черевута, М. В. Церенюк

Інститут тваринництва НААН України

Наведено результати відпрацювання різних технологічних підходів з підвищення рівня реалізації генетичного потенціалу продуктивності за відтворною здатністю свиноматок

Ключові слова: свині, продуктивність, відтворна здатність, багатоплідність, стимуляція, індекс

Свинарство є однією з провідних тваринницьких галузей, що відіграють значну роль в забезпеченні населення України білком тваринного походження. Важливим напрямком нарощування обсягів виробництва продукції свинарства є інтенсифікація галузі. В першу чергу цей процес може бути забезпечений шляхом прискорення відтворення поголів'я свиней як в товарних так і в племінних господарствах. Особливе значення цей напрямок набуває на фоні значних обсягів будівництва нових свинарських ферм та комплексів, реконструкції та переоснащення наявних свинарських приміщень, завезенні високопродуктивного племінного молодняку з країн з розвинутим свинарством та створенням високопродуктивних вітчизняних порід, ліній та родин свиней. Одним з головних шляхів інтенсифікації галузі є підвищення рівня відтворної здатності свиноматок, адже це є початковою ланкою, яка відбивається інтенсифікацією наступних ланок в ланцюзі технологічних процесів з виробництва свинини [1-4].

Відповідно, роботи спрямовані на підвищення рівня відтворної здатності свиноматок є актуальними та затребуваними.

Технологічні підходи з підвищення рівня реалізації генетичного потенціалу продуктивності за відтворною здатністю свиноматок були відпрацьовані в мережі дослідних та базових господарств ІТ НААН.

З метою підвищення рівня реалізації генетичного потенціалу продуктивності (за відтворювальним та відгодівельними якостями) для впровадження в племінних та товарних господарствах, що базуються на чистопорідному розведенні або на використанні в системах схрещування та гібридизації порід свиней ландрас та уельс, нами було сформовано ряд технологічних підходів.

Прилад для стимулювання свиней за штучного осіменіння. Одним з розроблених технологічних прийомів з підвищення реалізації генетичного потенціалу продуктивності за відтворювальними якостями свиноматок є застосування різноманітних приладів для стимулювання свиней за штучного осіменіння.

У практиці штучного осіменіння свиноматок використовують різні стимулюючі засоби, які

забезпечують підвищення ефективності введення сперми в статеві шляхи свиноматок.

Наявні стимулюючі прилади імітують або обіймаючий рух передніх кінцівок кнурів під час садки на свиноматку, або імітують тиск на поперекову частину тулубу свиноматок, що забезпечується за рахунок ваги кнурів. Це переважно пластикові чи металеві дуги та рамки (імітація обіймаючого руху передніх кінцівок кнурів під час садки на свиноматку) або сумки з кишнями для збільшення чи зменшення навантаження, з цупкого матеріалу, що легко мийється (імітація тиску на поперекову частину тулубу свиноматок, що забезпечується за рахунок ваги кнурів). Залежно від конструкції отримують різні результати щодо всмоктування сперми до статевих шляхів свиноматок та, відповідно, різний рівень відтворювальних якостей свиноматок.

Розроблений прилад для стимулювання свиней за штучного осіменіння включає: сумку з кишнями на зовнішніх частинах, який відрізняється тим, що в середині цієї сумки за допомогою текстильних застібок (типу Velchro), або інших варіантів застібок, фіксується пластикова дуга, на якій закріплено металевий прут для фіксації флакону із спермодозою. На верхній частині сумки розміщено пластикову ручку, що спрощує використання приладу. Запропонований прилад використовується в господарствах Харківської області, зокрема в ФГ «Шубське» Богодухівського району. Порівняно з традиційним осіменінням оператор може обслуговувати одночасно 3-5 свиноматок, або виконувати інші функції. Прилад легко розміщується на поперековому відділі і не потребує додаткового закріплення, фіксування та розфіксування й ін.

Спосіб відбору стресостійкого ремонтного молодняку. В основу даного технологічного підходу поставлене завдання – підвищення точності оцінки стресостійкості поросят за рахунок врахування даних зважувань в критичні дати періоду «кризи відлучення».

Спосіб відбору стресостійкого ремонтного молодняку який включає: відлучення молодняку від матері як стрес-фактор (період «кризи відлучення») і передбачає відбір поросят в племінну групу, який відрізняється тим, що післявідлучний період приймається рівним 15 добам. В цей період проводять індивідуальне зважування тварин на четверту, дев'яту та п'ятнадцяту добу після відлучення. Далі за сумою різниць за живою масою пар дат на 15 і 4 та 15 і 9 доби після відлучення, визначають критерій стресостійкості та проводять розподіл на групи за стресостійкістю.

Запропонований спосіб використовується в господарствах Харківської області, зокрема в ФГ «Шубське» Богодухівського району. Перевага способу полягає у тому, що дозволяє проводити оцінку в ранньому віці та підвищити ефективність селекції, так як визначення проводиться протягом періоду дорощування молодняку – до розподілу на групи відгодівлі чи ремонту. При цьому, використання даного способу не потребує спеціальної кваліфікації спеціалістів, адже для розподілу необхідні лише дані трьох індивідуальних зважувань по кожній тварині в період «кризи відлучення».

Спосіб відбору свиноматок. В основу даного технологічного підходу поставлена задача – підвищення достовірності способу оцінки свиноматок за репродуктивними якостями за різних строків відлучення поросят.

Поставлене завдання вирішується наступним шляхом: спосіб відбору свиноматок включає: індивідуальну оцінку кожної свиноматки за комплексом показників, таких як кількість поросят при народженні (багатоплідність), живу масу усіх поросят при відлученні від матерів (маса гнізда при відлученні), та їх вік при відлученні, які об'єднують у селекційний індекс (СІВЯС), та відрізняється тим, що в індекс не включено показник молочності, а також проводиться подальший розподіл свиноматок на класи, порівняно з середнім показником по стаду. При цьому виділяють свиноматок, які використовуватимуться у племінній групі (класу розподілу М+) із значеннями індексу $\bar{X} > \bar{X} + 0,67\delta$; свиноматок основної групи (класу розподілу М₀) із значеннями індексу у межах $\bar{X} + 0,67\delta$; та свиноматок, яких

недоцільно використовувати в стаді (клас розподілу М-) із значеннями індексу $\bar{X} < \bar{X} + 0,67\delta$.

Запропонований спосіб використовується в господарствах Харківської області, зокрема в ФГ «Шубське» Богодухівського району. Перевага способу полягає у тому, що дозволяє проводити відбір свиноматок на основі розподілу на класи за індексом, що включає лише ті ознаки, що передбачені чинною інструкцією з бонітування свиней. При цьому, використання даного способу забезпечує відбір маток для племінної групи, що відзначаються вищими значеннями багатоплідності на 17,04 – 20,89 % і маси гнізда при відлученні на 7,10 – 18,81 %.

Розроблено ряд технологічних підходів з підвищення рівня реалізації генетичного потенціалу продуктивності за відтворною здатністю свиноматок забезпечують підвищення ефективності галузі в залучених господарствах і, відповідно, можуть бути використані на інших свинарських підприємствах з метою інтенсифікації галузі свинарства.

Бібліографічний список

1. Церенюк О. Відтворна здатність свиноматок породи уельс / О. Церенюк, О. Акімов, Ю. Черевта // Аграрна наука та освіта Поділля: збірник наукових праць міжнар. наук.-практ. конф. Ч.1. (14-16 березня 2017 р., м. Кам'янець-Подільський). Тернопіль: Крок, 2017. – С. 299-301.
2. Чалий О.І. Підвищення рівня відтворної здатності свиноматок породи уельс / О. І. Чалий, О. М. Церенюк, В. П. Шабля, О. В. Акімов // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини: збірник наук. праць.-випуск 32.-Частина 1.-ХДЗВА.-Харків.-2016. – с. 89-96.
3. Халак В.І. Адаптація та відтворювальна здатність свиноматок великої білої породи різного походження / В. І. Халак // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія Тваринництво. – Суми, 2009. – Вип.10 (16). – С. 126 – 130.
4. Наукові основи виробництва органічної продукції в Україні: монографія / за ред. д-ра с.-г. наук, проф., акад. НААН Я.М. Гадзала, д-ра с.-г. наук, проф., чл.-кор. НААН В.Ф. Камінського. – К.: Аграрна наука, 2016. – 595 с.

УДК 636.4.082

ПЕРСПЕКТИВИ СЕЛЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З УКРАЇНСЬКОЮ М'ЯСНОЮ ПОРОДОЮ СВИНЕЙ

О. М. Церенюк, кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
Інститут тваринництва НААН України,

А. О. Онищенко, кандидат сільськогосподарських наук,
Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН України,

О. В. Акімов, кандидат сільськогосподарських наук, ст. науковий співробітник,

М. А. Хватова, кандидат сільськогосподарських наук,
Інститут тваринництва НААН України

Досліджено сучасний стан української м'ясної породи свиней в розрізі племінних господарств та визначені подальші напрями селекційно-племінної роботи з породою. Рекомендовано використовувати у селекційних програмах свиней української м'ясної породи з метою підвищення економічної ефективності і конкурентоспроможності галузі

Ключові слова: свині, продуктивність, українська м'ясна порода, племзавод, племрепродуктор, племінна цінність

На сьогоднішній день, племінне свинарство України постійно залежить від імпорتنих генетичних ресурсів, які в свою чергу безсистемно і безконтрольно завозяться на нашу територію. Продовження такого стану остаточно руйнує вітчизняне племінне свинарство, що загрожує національній безпеці держави. Разом з тим, одним із резервів є селекція вітчизняних м'ясних генотипів і зокрема, української м'ясної породи свиней, яка в порівнянні з тваринами зарубіжних генотипів, значно краще пристосована до різних природно-